

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	28 Mehefin 2016
Aelod Arweiniol:	Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Canlyniad Refeniw Terfynol 2015/16

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r Cabinet wedi bod yn derbyn adroddiadau monitro rheolaidd drwy'r flwyddyn ariannol ynglŷn â pherfformiad gwariant yn erbyn y gyllideb a'r arbedion y cytunwyd arnynt fel rhan o'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Mae'r adroddiad hwn yn manylu ar y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Bydd drafft cyntaf y Datganiad o Gyfrifon Blynnyddol ar gyfer 2015/16 yn cael ei gyflwyno i'r archwilwyr allanol ar 30 Mehefin. Yna bydd y cyfrifon archwiledig yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Medi ar gyfer cymeradwyaeth ffurfiol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I roi gwybod am y sefyllfa refeniw derfynol a chymeradwyo'r dull bwriedig o drin balansau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

I nodi'r sefyllfa alldro refeniw derfynol ar gyfer 2015/16 a chymeradwyo'r driniaeth arfaethedig o gronfeydd wrth gefn a balansau fel y manylir yn yr adroddiad ac yn Atodiadau 1, 2 a 3.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae sefyllfa alldro ariannol cyffredinol 2015/16 yn danwariant yn erbyn y gyllideb gymeradwy, sydd, ynghyd â gwell arenillion net o Dreth y Cyngor nag y rhagwelwyd yn cryfhau sefyllfa ariannol y Cyngor. O ganlyniad, mae'n bosibl gwneud argymhellion i wasanaethau gario balansau ymlaen a throsglwyddo i arian wrth gefn penodol a fydd yn parhau i helpu'r Cyngor fynd i'r afael â phwysau ariannol y blynnyddoedd nesaf.

Manylir ar y ffigurau Alldro Refeniw yn Atodiad 1, ynghyd â'r driniaeth arfaethedig o falansau diwedd blwyddyn gwasanaeth. Mae'r sefyllfa derfynol gyda chyllidebau corfforaethol a gwasanaeth (gan gynnwys ysgolion) yn orwariant o £0.387m (0.2% o gyllideb refeniw net).

Mae gwasanaethau yn parhau i fod yn rhagweithiol wrth gynllunio ar gyfer arbedion ar gyfer blynyddoedd y dyfodol, a dechreuodd effaith ariannol rhai o'r cynigion hynny ddod i rym yn 2015/16. Roedd gwasanaethau yn adrodd am ymrwymïadau yn erbyn balansau yn ystod Mawrth sy'n fras yn gyson â'r sefyllfa net derfynol.

Mae Atodiad 4 yn rhoi manylion y trosglwyddiadau i ac o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd yn llawn. Mae'r rhan fwyaf o'r symudiadau wedi eu cyllidebu ar gyfer neu wedi cael eu cymeradwyo mewn adroddiadau monitro blaenorol i'r cabinet, fodd bynnag, dylai'r trafodion ar ddiwedd y flwyddyn ganlynol gael eu nodi ac maent yn cael eu hargymell i'w cymeradwyo:

Roedd wedi cael ei ragweld y byddai buddsoddiad i foderneiddio'r fflyd casglu gwastraff yn cael ei ariannu o refeniw. Ar ôl adolygiad o'r Gronfa Wrth Gefn Rheoli Gwastraff Cynaliadwy ystyriwyd y byddai'n ddoeth i ariannu'r gwariant hwn o'r gronfa wrth gefn hon. Mae hyn wedi caniatáu ar gyfer buddsoddiad ychwanegol o £562k yn y Gronfa Tywydd Garw a fydd yn helpu i ddarparu'r Cyngor â gwydnwch angenrheidiol i ymdopi ag effeithiau uniongyrchol y rhan fwyaf o achosion o dywydd garw yn ogystal â gwariant posibl i gywiro'r difrod i asedau'r cyngor. Y bwriad yw y bydd £250k o'r gronfa wrth gefn hon yn cael ei wario yn gynnar yn 2016/17 i gywiro'r difrod hirsefydlog i'r briffordd oherwydd tirlithriad yn Wigfair.

- Mae cronfa wrth gefn newydd wedi cael ei sefydlu i gyfrif am y gwargedion blynyddol neu ddiffygion ar gyfer Cefndy Healthcare o ganlyniad i benderfyniad cyllideb 2015/16 i beidio rhoi cyllideb i'r gwasanaeth. Ar hyn o bryd mae'r gronfa wrth gefn yn £140k a fydd yn helpu'r gwasanaeth i ymdopi â phwysau chwyddiannol yn 2016/17.
- Mae angen dwyn cydbwysedd masnachu gwasanaethau amgylcheddol i refeniw gan nad yw'r gwasanaethau nawr yn cael eu trin fel cyfrifon masnachu. Roedd y balans o £368k, a oedd wedi ei adeiladu dros nifer o flynyddoedd, wedi ei rannu'n gyfartal rhwng cyfrannu at y gronfa wrth gefn tywydd garw a chreu Cronfa Wrth Gefn Cyfleusterau newydd i helpu'r gwasanaeth Arlwygo a Glanhau i fuddsoddi mewn parhau i ddarparu gwasanaeth modern.
- Oherwydd lefelau incwm mwy na'r rhagwelwyd ac oedi ar gyfer rhywfaint o gaffael roedd £132k ychwanegol wedi'i drosglwyddo i'r Gronfa Strategaeth Hamdden er mwyn helpu i ariannu pwysau sy'n ymwneud â safleoedd sy'n cael eu rhannu ag ysgolion yn ystod y gwaith moderneiddio ysgolion a buddsoddi mewn asedau hamdden.

Ysgolion – Roedd gwariant ar ysgolion £1.976m yn uwch na'r gyllideb ddirprwyedig. Mae balansau ysgolion nawr yn £1.562m sy'n cyfateb i gyfartaledd o £103 y disgybl (£232 y llynedd) a 2.26% o'r gyllideb ysgolion net (5.12% y llynedd). Manylir balansau ysgolion yn **Atodiad 3**. Mae'r ffigurau yn dangos bod nifer o ysgolion yn ei chael yn anodd i ymdopi â'r heriau ariannol, er gwaethaf y Cyngor yn parhau i anrhydeddu'r 1% dros ddiogelwch ariannol 'grant bloc'. Mae'r Cyngor yn gweithio'n agos gyda'r ysgolion hyn i helpu i gyflwyno cynlluniau i bennu cyllidebau cynaliadwy dros gyfnod o dair blynedd.

Mae cyllidebau corfforaethol wedi tanwario £0.540m sydd i raddau helaeth o ganlyniad i danwariant ar gyllidebau ynni ledled y cyngor sy'n dod i £0.387m.

Oherwydd yr oedi parhaus yn anfonebu biliau ynni ni chadarnhawyd y tanwariant hwn tan Ebrill 2016. Argymhellir bod £0.472m o'r tanwariant hwn yn cael ei roi yn y Gronfa Lliniaru'r Gyllideb (gweler isod am ragor o fanylion).

Mae'r sefyllfa ar y cynnyrch o **Dreth y Cyngor** yn cael ei heffeithio gan nifer yr anheddau yn y Sir a'r gyfradd gasglu. Mae'r cyngor wedi cynnal lefel gymharol uchel o gasglu treth o 97.6% (97.6% y llynedd). Yn ogystal, roedd ôl-ddyledion Treth y Cyngor a gasglwyd yn ystod y flwyddyn o 44.6% yn uwch na'r targed a osodwyd ar gyfer 2015/16 (38.7%). Roedd dulliau o gyfrifo darpariaethau dyledion drwg hefyd yn arwain at lai o gostau'n cael eu talu gan y cyfrif cyllid. Gyda'i gilydd mae'r ffactorau hyn wedi arwain at y ffaith nad oes unrhyw ofyniad i dynnu cyllid ychwanegol i lawr o falansau cyffredinol.

O ganlyniad, mae'r sefyllfa ariannu net terfynol yn £362k (0.8%) yn uwch na'r amcangyfrif gwreiddiol ac felly mae gan y Cyngor un budd. Argymhellir bod hwn yn cael ei drosglwyddo i'r Gronfa Lliniaru Cyllideb i helpu i ariannu'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig fel y nodir yn adroddiadau diweddar i'r Cabinet, Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a Briffio'r Cyngor. Wrth iddi ddod yn fwyfwy anodd i ddod o hyd a chyflwyno arbedion bydd yr arian wrth gefn hwn yn cael ei ddefnyddio i helpu i hwyluso'r lefelau o arbedion sydd eu hangen yn ystod y blynyddoedd nesaf. Mae'r targed ar gyfer y gronfa wrth gefn hon wedi cael ei osod ar £1.5m ac mae'r trosglwyddiadau yn ystod y flwyddyn ynghyd â'r trosglwyddiadau a argymhellwyd yn yr adroddiad hwn yn dod â'r ffigwr i £1.511m. Mae'n dda gweld bod y bloc adeiladu yn strategaeth y gyllideb ar gyfer 2017/18 bellach ar waith.

Yn ystod 2015/16 mae'r Cyngor wedi parhau â'i ymrwymiad i gyflwyno Cynllun Corfforaethol uchelgeisiol sy'n anelu at sicrhau buddsoddiad o £92m mewn ysgolion, cyfleusterau gofal cymdeithasol a ffyrdd dros y pedair blynedd nesaf. Yn 2015/16, roedd prosiectau unigol o fewn y Cynllun Corfforaethol yn parhau i gael eu datblygu, gan gynnwys buddsoddi mewn priffyrdd ac ysgolion. Roedd gwariant ar brosiectau Cynllun Corfforaethol yn £24.275m yn 2015/16 ac amcangyfrifir y bydd yn £31 miliwn yn 2016/17, a fydd yn cael ei ariannu o gyllid grant allanol (£10m), arian parod ymroddedig wedi'i drosglwyddo i'r cynllun cyfalaf (£9m) a benthyca darbodus (£12m).

O ystyried y sefyllfa gyffredinol o fewn gwasanaethau, cynigir bod y gwasanaethau yn dwyn ymlaen y tanwariant net a restrir fel Balansau Gwasanaeth Ymrwymedig yn Atodiad 1 er mwyn helpu i gyflawni'r strategaeth cyllideb 2016/17 a bodloni ymrwymadau sy'n bodoli eisoes. Mae Atodiad 2 yn crynhoi'r cynigion gwasanaeth, gan gynnwys £776k wedi'i gymeradwyo fis diwethaf a'r £340k sy'n weddill angen cymeradwyaeth derfynol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Roedd cyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2015/16 yn £185m. Roedd y sefyllfa derfynol ar gyllidebau corfforaethol a gwasanaeth yn orwariant net o £0.387m (0.2% o gyllideb net). Gan ystyried cyllid, roedd yr amrywiant ar gyfanswm y gyllideb yn £0.025m. Lle mae gwasanaethau wedi tynnu sylw at ymrwymïadau gwariant dilys yn erbyn balansau 2015/16, cynigir bod y gwasanaethau hynny yn trosglwyddo'r balans net ymlaen i 2015/16. Bydd y sefyllfa o fewn pob gwasanaeth a'r defnydd a fwriedir o falansau gwasanaeth a ddygwyd ymlaen yn cael ei adolygu yn ystod 2016/17.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cynhyrchwyd aseiad o effaith manwl fel rhan o broses gosod y gyllideb a adroddwyd i'r Cyngor ym mis Rhagfyr 2014.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi cael ei hystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cyfarfodydd briffio'r Cabinet a briffio'r Cyngor. Cafodd cynigion penodol eu hadolygu gan bwyllgorau archwilio a bu ymarferiad ymgysylltu â'r cyhoedd i ystyried effaith cynigion y gyllideb. Mae'r cyngor wedi ymgynghori â'i bartneriaid trwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y Cyd a chynhaliwyd trafodaethau penodol gyda'r Heddlu. Fe ddiweddarwyd pob aelod staff ynghylch y broses gosod y gyllideb, ac fe ymgynghorwyd yn llawn â staff a fydd yn cael eu heffeithio, neu fe fydd ymgynghori'n digwydd â nhw, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur trwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y blynyddoedd nesaf.

Mae'r Cyngor wedi cyflwyno arbedion cyllidebau refeniw o £6.6m yn ystod 2015/16 a oedd yn 91% o'r lefel a gyllidebwyd o arbedion gyda mwyafrif o'r 9% sy'n weddill o arbedion disgwylidig i'w cyflawni yn ystod 2016/17. Mae dull y cyngor o ganfod arbedion cyn gynted â phosibl wedi hwyluso'r cyflawniad hwn ond mae'n golygu bod rhai arbedion yn cael eu cyflwyno yn gynnar ac mae hyn yn effeithio ar sefyllfa yn ystod y flwyddyn. Wrth gyflawni hyn mae'r cyngor hefyd wedi llwyddo i gyfrannu at y cronfeydd wrth gefn allweddol megis yr Arian Wrth Gefn ar gyfer Tywydd Garw a chyflawni'r cyfraniad a dargedwyd o £1.5m i'r Gronfa Lliniaru'r Gyllideb.

Mae record y Cyngor o gyflawni wrth nodi a chyflawni arbedion wrth reoli cronfeydd wrth gefn effeithiol yn cryfhau'r hyder y bydd y cyngor yn parhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol tra'n darparu buddsoddiad yn y Cynllun Corfforaethol yn ystod yr hinsawdd ariannu anodd a ragwelir yn ystod y blynyddoedd i ddod.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth gyllideb y cytunwyd arni yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau nawr ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni. Mae record y Cyngor o gyflawni wrth nodi a chyflawni arbedion tra'n rheoli cronfeydd wrth gefn effeithiol yn cryfhau'r hyder y bydd y cyngor yn parhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol tra'n darparu buddsoddiad yn y Cynllun Corfforaethol yn ystod yr hinsawdd ariannu anodd a ragwelir yn ystod y blynyddoedd i ddod.

11. Pŵer i wneud Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.